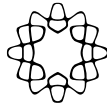


CAROL S. PEARSON

Sisemiste kangelaste äratamine

Kaksteist arhetüüpi, mis aitavad meil leida
iseennast ja muuta oma maailma



ESTRA

Eesti Transpersonaalne
Assotsiatsioon

Carol S. Pearson

Sisemiste kangelaste äratamine

Kaksteist arhetüüpi, mis aitavad meil leida iseenast ja muuta oma maailma

Originaali tiitel:

Carol S. Pearson

Awakening the Heroes Within

Twelve Archetypes to Help Us Find Ourselves and Transform Our World

Tõlkinud Jürgen Innos

Toimetanud Leelo Laurits

Korrektuur Liina Kahu

Kujundanud Kaarel Kivikangur

© 1991 Carol S. Pearson

© 2017 Eesti Transpersonaalne Assotsiatsioon

Ümbrisel fragment Anderson Debernardi maalilt „Subliminal Healing“.

Kasutatud autori loal.

Trükkinud trükikoda AS Pakett

ISBN 978-9949-9593-6-5

www.transpersonaalne.ee

SISUKORD

Sissejuhatus	11
Kuidas seda raamatut kasutada	25
ESIMENE OSA. EGO, MINA JA HINGE TANTS	
1. Rännaku staadiumid	37
2. Ego – sisemise lapse kaitsja	40
3. Hing – sisenemine müsteeriumitesse	48
4. Mina – enda väljendamine ja eneseteostus	62
5. Teispool kangelaslikkust – tants	77
TEINE OSA. VALMISTUMINE RÄNNAKUKS	
6. Süütu	87
7. Orb	100
8. Sõdalane	115
9. Hoolitseja	131
KOLMAS OSA. RÄNNAK – TÕELISEKS SAAMINE	
10. Otsija	147
11. Hävitaja	162
12. Armastaja	177
13. Looja	196

NELJAS OSA. NAASMINE – VABANEMINE

14. Valitseja	215
15. Maag	229
16. Tark	249
17. Narr	262

VIIES OSA. ERISUSE AUSTAMINE JA OMA MAAILMA MUUTMINE

18. Duaalsusest tervikluseni. Elustaadiumite mudel	277
19. Sugu ja inimese areng elu jooksul	304
20. Sugu, erisus ja kultuuri muutumine	323
21. Iseenda elumüüt	342
Lisa. Kangelase müüdi indeks (vorm E)	353
Märkused	359
Register	376
Tänu sõnad	395
Uut Carol S. Pearsonilt	398
Autorist	398
Autoriõigus	398

SISSEJUHATUS

Mõnede inimeste kohta öeldakse, et neil on „hing“. Nad on armastanud, nad on kannatanud ning nad saavad elu mõttest väga hästi aru. Mis vahest kõige tähtsam – nad teavad, kes nad on.

Mõned teised inimesed näivad olevat oma hinge kaotanud. Neil võib olla maist vara – õige maja, õige auto, õige töö, õiged riided; mõnel võib koguni olla stabiilne pereelu, mõni võib olla usklik. Ent sügaval sisimas tunnevad nad tühjust. Isegi kui nad teevad õigeid asju, puudub sellel tegevusel mõte ja tähendus.

Kolmandad küll armastavad ja kannatavad ning elavad intensiivselt, ent ei suuda oma elu kunagi õieti paika saada. Nad justkui ei suuda kunagi leida sellist tööd või inimsuhteid, mis pakuksid tõelist rahuldust, ning tunnevad end seetõttu pidevalt otsekui kammitsais olevat. Nad võivad küll tunnetada sidet oma hingega, ent neil on tunne, et nad on maailmast ära lõigatud.

Kõige kurvemad on inimesed, kes ei õpi kunagi oma eluga toime tulema või oma hinge tõelist kutsumust järgima. Nende elu on tühi ega paku rahuldust, kuid ometi see ei pea nii olema: praktiliselt me kõik oleme suutelised enda ja inimkonna elule mõtet ja eesmärki leidma.

Tutvume siin mudeliga, mis õpetab elama kangelaste lugude vaimus. Kangelase otsirännakute sisuks on õppida iseenast jaatama, et muutuda seeläbi elavamaks ja tõhusamaks. Kangelase rännak algab aarde – omaenda tõelise mina – otsingutega, misjärel ta pöördub tagasi koju, et aidata oma ande abil kuningriiki ja selle käigus ka omaenda elu ümber kujundada. Otsirännakud on täis ohte ja lõkse, kuid mäng väärrib küünlaid: tasuks on võimalus olla maailmas edukas, tunda inimhinge saladusi, avastada ja pakkuda maailmale oma tõelisi andeid ning elada teiste inimestega armastusväärises ühtsuses.

Kangelase rännak on eelkõige rännak aarde – omaenda tõelise mina – leidmiseks.

„Sisemiste kangelaste äratamine“ on mõeldud kõigile, elurännaku staadiumist olenemata: see on üleskutse asuda otsingutele nendele, kes alles kaaluvad või alustavad rännakut, see pakub tuge staažikatele rännumeestele ning see on abivahend neile, kes on oma rännakutega juba kaugele jõudnud ning otsivad võimalusi õpitut jagada ja edasi anda. Iga teekond on ainulaadne ja iga otsija käib oma rada, ent olles vähemalt mõningal määral tuttav varem sarnase katsumuse läbi teinute kogemustega, on rännak lõpmata palju kergem. Teades, kui palju erinevaid radu kangelasi ees ootab, mõistame, et kõigil meil on võimalus olla kangelaslik omaenda ainulaadsel viisil.



Lood kangelastest on sügavamõttelised ja igavikulised. Eelnevate rändurite lood puudutavad meid, äratades igatsust, valu ja kirge, mis aitab meil taibata inimsuse tuuma, ning näitavad meile meie sidet looduse ja vaimumaailma suurte tsüklitega. Müüdid, mis aitavad anda meie elule mõtte ja tähenduse, on ürgsed ja arhetüüpsed ning võivad tekitada meis hirmu, ent samas võivad need vabastada meid ebaautentsest olemisest ning muuta meid ehedaks. Kui väldime seda, mida T. S. Eliot nimetas elule sügavalt omaseks „primitiivseks hirmuks“, siis ei taju me ka sidet elu intensiivsuse ja müsteeriumiga. Kui taipame enda seost selliste igavikuliste muustritega, näeme ka kõige valusamatel võõrandumishetkedel elu mõtet ja tähendust ning meie elu muutub tänu sellele õilsaks ja üllaks.

Tänapäevaelu paradoks seisneb selles, et kuigi elame täiesti teisiti kui kunagi varem ning loome seega iga päev oma maailma üha uuesti, tundub meie tegevus meile sageli pidepunktitu ja tühi. Selle seisundi ületamiseks peame tunnetama oma sidet ajaloo ja igavikuga.

Just seepärast on kangelase müüt tänapäeva maailmas nii oluline. See on ajatu müüt, mis ühendab meid kõigi ajastute ja piirkondade inimestega. See on müüt kartmatust hüppest vana tuttava maa servalt teadmatusse heas usus, et kunagi saabub meil kõigil aeg astuda vastu oma lohedale, avastada oma aarded ja naasta kuningriiki ümber muutma. Samuti õpetab see müüt iseendale truuks jääma ning üksteisega vastutus-tundlikus ühtsuses elama.

Klassikalises müüdis peegeldas kuningriigi tervis kuninga või kuninganna tervist. Kui valitseja sai haavata, siis kuningriiki laostus. Kuningriigi parendamiseks pidi kangelane asuma otsirännakule, leidma püha eseme ning naasma olukorda parandama või valitsejat välja vahetama. Meie maailm peegeldab paljusid laostunud kuningriigi klassikalisi tunnuseid: nälg, kahjustatud looduskeskkond, majanduslik ebakindlus, karjuv ebaõiglus, inimeste meeleheide ja võõrandumine ning sõja- ja hävinguohu. Meie „kuningriigid“ peegeldavad mitte ainult meie liidrite hingede, vaid ka meie kollektiivse hinge seisundit. Inimajaloo praegusel etapil läheb kangelaslikkust hädasti tarvis. Sarnaselt vana aja kangelastega aitame ka meie oma isiklike rännakute, oma isikliku saatuse avastamise ja ainulaadsete annete omandamise käigus taastada kuningriigi elu, tervist ja viljakust. Maailm on just nagu üks hiiglaslik piltmõistus ning igaüks meist, kes rännaku ette võtab, naaseb ühe tükiga. Kõik üheskoos, igaüks oma osa panustades suudame kuningriigi ümber muuta.

Kuningriigi ümbermuutmine sõltub kõigest meist. Seda mõistes kaob meil huvi üksteisega konkureerida ning me asume iseennast ja teisi arendama ja abistama. Kui mõned inimesed „kaotavad“ ning ei suuda enda potentsiaalset panust anda, siis me kõik kaotame. Kui meil puudub julgus rännakule asuda, tekitame piltmõistatusse enda tüki koha peale tühimiku, mis tuleb kahjuks nii meile endale kui ka kõigile teistele.

Rännak

Kangelaslikkus ei seisne mitte üksnes uue tõe otsimises, vaid ka julguses uue leitud visiooni järgi tegutseda. Just sel väga praktilisel põhjusel läheb kangelastel lisaks hingerännaku ajal omaenese tõelise mina leidmise läbi saavutatud visioonile ja meeleelgusele tarvis ka julgust ja hoolivust ning hästi välja arenenud ego.

Paljud inimesed teavad, et kangelased tapavad lohesid, päästavad hätta sattunud neidusi (või teisi ohvreid) ning otsivad ja toovad koju varandusi. Rännaku lõpul nad sageli abielluvad. Nende rännak jõuab „õnneliku lõpuni“, misjärel nad asuvad oma uue pere ja teiste inimeste keskel elades kehatama „uut uueksloovat tõe“. See uus tõde, mille nad rännakult kaasa toovad, muudab uueks nii nende enda kui ka kogu kuningriigi elu ning mõjutab igaüht, kes nendega kokku puutuvad.

Samasugune müütiline muster kehtib ka meie isiklike rännakute puhul, kuigi õnnelik lõpp jääb tavaliselt põgusaks. Niipea kui ühelt

rännakult naaseme ja oma elus uude faasi jõuame, alustame kohe mingit uut rännakut; see muster ei ole sirge ega ringikujuline, vaid meenutab spiraali. Õigupoolest ei lõppe meie rännakud iialgi, ent hetki, mil asjad uue leitud reaalsuse toimel paika langevad, tähistavad teatavad tähtsündmused. Iga meie uus rännak algab uuel tasemelt ning igalt rännakult naaseme uue varanduse ja uute transformatiivsete võimetega.

Mida rännakule asumine eeldab?

Kui oleme seisukohal, et meie rännakud ei ole tähtsad ning loobume oma lohedele vastu astumast ja varandusi otsimast, tunneme sisemist tühjust ning jätame endast maha tühimiku, mis kahjustab meid kõiki. Tänapäeva tasalülitatud maailmas on psühholoogidel küll harvade juhtude tarvis olemas mõiste „suuruseluul“, kuid kõige levinuma haiguse – tähtsusetuseluulu – jaoks pole isegi eraldi kategooriat. Kuigi on tõsi, et keegi meist pole kellestki teisest tähtsam, on igaühel meist võimalik anda maailmale oma kingitus – ent seda kingitust ei saa me anda, kui me rännakule ei asu.

Rännakule asumine eeldab loobumist illusioonist, et sa oled tähtsusetu.

See raamat aitab sul ja teistel mõista oma tähtsust ja potentsiaalset kangelaslikkust. Mis vahest kõige tähtsam, ta pakub võimalust vabaneda kammitssetuse tundest ja elada elu täiel rinnal. Paljud püüavad elada elu täiel rinnal sel viisil, et koguvad asju, saavutusi, kinnisvara või kogemusi, kuid see ei toimi kunagi. Täiel rinnal saame elada ainult siis, kui oleme valmis saama tõeliselt suurteks, kui loobume illusioonist, et oleme abitud ja nõrgad, ning võtame ise oma elu eest vastutuse.

Tänapäevaelu iseloomustab sügav lugupidamatus inimese vastu. Ärihuvid ajendavad meid mõtlema endist kui inimkapitalist. Reklama mängib meie hirmudele ja ebakindlusele, kihutades meid ostma tooteid, mida me ei vaja. Paljud religioossed institutsioonid õpetavad inimestele, kuidas olla hea, kuid ei aita neil mõista oma tegelikku loomust. Kahetsusväärset paljud psühholoogid peavad enda ülesandeks õpetada inimestele hetkeolukorraga kohanemist, mitte aga inimeste innustamist rännakule minnes oma varjatud potentsiaale avastama hakkama. Kahetsusväärset paljud haridusasutused treenivad inimesi majanduse masinavärgi hammasratasteks, kuid ei õpeta neile tõelist inimsust.

Inimest vaadeldakse sisuliselt toote või varana, mida saab parimale pakkujale müüa või väärtuse tõstmise eesmärgil täiustada. Mõlema seisukoha järgi on inimhing või inimmeel oma põhiolemuselt saamahimuline ning selle tulemusena inimeste lugupidamine enda suhtes muudkui langeb. Liiga paljud meist üritavad täita sisemist tühjust toidu, jookide, narkootikumide või obsessiivse ja palavikulise tegevusega. Tänapäevaelu kurikuulus tempokus ei ole vältimatu – see on üksnes tühjuse kattevari. Pidevalt getutsedes tekitame illusiooni mõttest ja tähendusest.

Pidev surve „vastata“ olemasolevatele standarditele sunnib meid märkamatuks ning vahel ka päris otseselt oma varanduse ja ainulaadsuse otsingutest loobuma. Kui püüame pidevalt nõuetele vastata ja ei tegele enda avastamisega, siis muidugi mõista ei suuda me suure tõenäosusega kunagi oma ainulaadseid andeid avastada ja teistega jagada. Selle asemel et püüda avastada, kes me tegelikult oleme, muretseme selle pärast, kas näeme piisavalt head välja, kas oleme piisavalt targad, seltsivad, moraalsed ja elame piisavalt tervislikult, kas teeme piisavalt tööd või kas oleme piisavalt edukad.

Selleks et teada saada, kas vastame valitsevale täiuslikkusekuvandile, vaatame teistele küsivalt otsa. Kui paljudel meist on filmitähe täiuslik nägu ja keha, Nobeli preemia laureaadi mõistus, mõne suure valgustunu (näiteks Kristuse) headus või vaimne selgus või miljardäri rikkus? Seetõttu pole sugugi üllatav, et paljud meist veedavad oma elu vaheldumisi püüeldes ja end nõuetele mittevastavuse pärast nahutades.

Nii toimides ei leia me iseennast kunagi. Selle asemel saavad meist kuulekad tarbijad, kes on valmis maksuma kõigile, kes väidavad, et suudavad meid inetusest, patust, haigusest ja vaesusest vabastada. Nii toimides takistame tegelikult neid samamoodi nagu iseendid – püüdleme millegi endast kõrgema poole, selle asemel et avastada seda, mis meis endis tõeliselt peitub.

Otsirännakule asumine võib olla alguses ajendatud soovist saavutada teatud sorti täiuslikkust, ent lõpuks tuleb meil kõigist kammitsevatest valmisideaalidest loobuda ning lihtsalt lubada endal oma ainulaadsele rännakule asuda. Kangelase rännak ei ole lihtsalt järjekordne enesetäiusdamise projekt. See on vahend, mis aitab leida ja väärtustada oma tõelist palet.

Kui sa tead, et oled kangelane, siis see tähendab, et oled ehe. Su vaimne hoiak ongi õige. Su keha ongi ilus. Su instinktid ongi õiged. Ei ole vaja saada kellekski teiseks, tuleb lihtsalt leida enda eesmärk. Selleks tuleb esitada endale mõned küsimused. Mida ma tahan teha?

Mida mu meel tahab õppida? Kuidas mu keha tahab liikuda? Mida mu süda armastab? Isegi probleemidesse ja haigustesse võib suhtuda kui „jumalikku kutsesse“ asuda läbima rännaku varem ignoreeritud või välditud lõiku. Niisiis võib endalt muuhulgas küsida, et kas see probleem või haigus õpetas mulle midagi sellist, mis mulle rännakul kasuks tuleb?¹

Igaüks, kes rännakule asub, ongi juba kangelane.

Eneseavastusretk pakub tõeliselt suurt rahulolu. Ennast leides tekib tunne, et kõik langeb oma kohale. Näeme oma ilu, näeme oma nutikust, näeme oma headust. Samuti suudame neid omadusi produktiivselt ära kasutada, olla edukas. Meil ei ole enam tingimata tarvis ennast tõestada, mistõttu saame lõdvestuda, armastada ja olla armastatud. Meil on olemas kõik, mida vajame selleks, et olla tõeline inimene, tõeline kangelane.

Arhetüübid – meie sisemised teejuhid

Rännakul abistavad meid sisemised teejuhid ehk arhetüübid. Kõik nad kehastavad mingit teel olemise viisi. „Sisemiste kangelaste äratamises“ vaatleme kahteist säärast sisemist teejuhti: Süütu, Orb, Sõdalane, Hoolitseja, Otsija, Hävitaja, Armastaja, Looja, Valitseja, Maag, Tark ja Narr. Igaühel neist on meile midagi õpetada ja igaüks neist vastutab rännaku mõne etapi eest.

Sisemised teejuhid on arhetüübid, mis on inimesele omased juba aegade hämarusest saadik. Nad on motiivid, mis korduvad pidevalt nii kunstis, kirjanduses, müütides kui ka religioonis; me teame, et nad on arhetüüpsed, sest neid esineb kõikjal, kõigil ajajärgudel, kõigis piirkondades.

Kuna teejuhid on tõeliselt arhetüüpsed ning on seega kõikjal kõigi inimeste teadvustamatu psühholoogilise sfääri lahutamatuks osaks, eksisteerivad nad nii individuaalses inimhinges kui ka ilmaruumis ja kõiges loodus. Nad elavad meis, kuid mis veel tähtsam, me elame neis. Seepärast peame nende leidmiseks pöörduma kas sissepoole (oma unenägude, fantaasiate ning sageli ka tegevuste poole) või väljapoole (müütide, legendide, kunsti, kirjanduse ja religiooni ning, nagu paganlikes kultuurides sageli tehti, tähtkujude, lindude või loomade poole).

Niisiis peegeldavad nad kangelas nii meie sees kui ka meist väljaspool.

Me kõik kogeme arhetüüpe vastavalt oma vaatenurgale. Olen leidnud arhetüübi olemuse seletamiseks vähemalt viis erinevat viisi.

1. Vaimsed teelised võivad tajuda arhetüüpe kollektiivses teadvustamatuses peituvate jumalate ja jumalannadena, kelle me omaenda riisikol ära põlgame.

2. Õpetlased ja teised ratsionalistid, kes suhtuvad kõigisse müstilise kõlaga asjadesse tavaliselt umbusklikult, võivad tajuda arhetüüpe juhtivate paradigmat või metafooridena ehk nähtamatute meelemustritena, mis määravad ära selle, kuidas me maailma kogeme.

3. Mõnede teadlaste meelest võivad arhetüübid meenutada hologramme ning nende tuvastamise protsess võib sarnaneda teiste teaduslike protsessidega. Nii nagu arhetüübid eksisteerivad nii meie sees kui ka meist väljaspool (ning on seega nii sisemised kui ka ümbritsevad kangelased), nii sisaldab ka hologrammi iga osa tervet hologrammi. Holograafia tööpõhimõte, mille kaasaja teadus on välja selgitanud, kinnitab makro- ja mikrokosmose iidset vaimset paralleeli. Niisiis, ka psühholoogiateadus heidab individuaalse inimmeele uurimiseks sageli pilgu liikide tekkimisele.

Füüsikud uurivad pisimaid subatomaarseid osakesi jälgede järgi, mida need jätavad; psühholoogid ja teised õpetlased uurivad arhetüüpe nende esinemise järgi kunstis, kirjanduses, müütides ja unenägudes. Carl Jung taipas, et tema patsientide unenägudes korduvalt esinevaid arhetüüpeid kujundeid võib kohata ka iidsete rahvaste müütides, legendides ja kunstis, ent samuti kaasaja kirjanduses, religioonis ja kunstis. Me tunneme arhetüübid ära, sest nad jätavad ajas ja ruumis samasuguseid või sarnaseid jälgi.

4. Inimestel, kelle usuliste veendumuste järgi eksisteerib vaid üksainus Jumal (ning keda häirib asjaolu, et jumalatest ja jumalannadest kõnelemine viitab tahes-tahtmata polüteismile), tasub teha vahet monoteismi vaimsel tõel ja arhetüüpide pluralistlikul psühholoogilisel tõel. Jumalat, keda me ainujumalast kõneldes silmas peame, ei suuda inimene ei ette kujutada ega nimetada. Arhetüübid on otsekui selle Jumala – numinoosse reaalsuse – erinevad tahud, mis muutuvad inimhinge jaoks adutavateks. Mõned inimesed on aga niivõrd kinni monoteistlikus käsitluses, et kujutavad Jumalat ette üheainsa arhetüüpse kujundina. Nii näiteks võib Jumal olla nende ettekujutuses lehviva valge habemega vana mees. Sellised inimesed on löiganud ennast tahtmatult ära numinoosse müsteeriumi tundest, mis on palju sügavam, kui üksainus pilt suudab edasi anda.

Isegi varases monoteistlikus kristluses tunnetati – selleks et Jumalaga seonduvaid tõdesid adekvaatselt seletada – vajadust kolmainsuse mõiste järele ning paljud tänapäeva teoloogid täiendavad Isast, Pojast ja Pühast Vaimust koosnevat traditsioonilist patriarhaalset panteoni kujunditega Jumala naiselikumast palgest. Budismis kõneldakse ühest jumalast, mis jaguneb 40, 400 ja 4000 tahuks või aspektiks ning kõigil neil on oma nimi ja lugu. Arhetüübid ühendavad meid seega igavikuliste teemadega; nad muudavad suured müsteeriumid meile lähedasemaks, pakkudes meile mõtlemisaineks erinevaid kujundeid ja pilte.

5. Ning viimaks, need, kes huvituvad inimese kasvust ja arengust, võivad käsitleda arhetüüpe teejuhtidena, kes meid rännakutel saavad. Iga meie ellu saabuv arhetüüp sisaldab endas ülesannet, õppetundi ja lõppkokkuvõttes kingitust. Arhetüübid üheskoos õpetavad meile, kuidas elada. Mis kõige parem, kõik arhetüübid on igati meis olemas. See tähendab, et kõnealune inimpotentsiaal on kõigis meis kogu oma täiuses olemas.

Teejuhid ja kangelase rännak

Kuiigi oleme rännaku igas etapis kangelased, sõltub see, kuidas kangelaslikkust määratleme ja kogeme, sellest, milline teejuht on käesoleval hetkel meie elus kultuurilisel ja individuaalsel tasandil kõige aktiivsem. Näiteks meie oma kultuuris kujutleme kangelasest mõeldes tavaliselt sõdalast, kes tapab lohesid ja päästab hätta sattunud neidusid. Kuna Sõdalase arhetüüp seonduv meie kultuuriruumis maskuliinsusega, kujutame kangelast tõenäoliselt ette mehena ning lääne kultuuris sageli valge mehena. Naistes ja muu kui valge nahavärviga meestes nähakse pigem kõrvalosatäitjaid: kannupoisse, kelme, päästmist vajavaid ohvreid, teenreid jne.

Sõdalase arhetüüp on kõigi jaoks, vanusest ja soost olenemata, kangelaslikkuse tähtis aspekt, ent see ei ole kaugeltki ainus ega isegi mitte tähtsaim aspekt. Kõik kaksteist arhetüüpi on kangelase rännaku ja individuaatsiooni protsessi seisukohast tähtsad.

See, kuidas me maailma näeme, oleneb sellest, milline arhetüüp parasjagu meie mõtete ja tegude üle valitseb. Kui domineerib Sõdalane, näeme ületamist vajavaid väljakutseid. Kui domineerib Hoolitseja, näeme inimesi, kes vajavad meie abi. Kui domineerib Tark, näeme maailma

illusoorisust ja keerukust ning üritame leida tõe. Kui domineerib Narr, näeme eelkõige võimalusi lõbutseda.

Kõik kaksteist arhetüüpi on niisiis ühtaegu teejuhid kangelase rännaku ja selle rännaku etapid – nad pakuvad õppetundi ning on kingituseks või varanduseks, mis rikastavad meie elu. Alalõik „Kaksteist arhetüüpi“ võtab kokku iga arhetüübi põhijooned.

Kui oleme ennast kõigile kaheteistkümnele arhetüübile avanud, võime kogeda neid kõiki üheainsa päeva või isegi tunni jooksul. Oletame näiteks, et miski läheb valesti – sa jääd haigeks või su töökoht või lähisuhe satub ohtu. Esimesed paar minutit ei taha sa probleemile üldse mõelda (Süütu vari), ent seejärel su optimism taastub (Süütu) ning sa asud olukorda uurima. Järgmiseks koged jõuetust ja valu, ent küsid seejärel teistelt tuge (Orb). Sa kogud oma ressursid kokku ja töötad välja plaani probleemiga tegelemiseks (Sõdalane). Plaani ellu viies pöörad tähelepanu ka sellele, millist emotsionaalset tuge vajad ise ja millist vajavad teised (Hoolitseja).

Sa kogud lisateavet (Otsija), loobud illusioonidest ja asjatutest ootustest (Hävitaja) ning annad uued töötused muutuda (Armastaja) selleks, et leida lahendus (Looja). Teisisõnu, sa suhtud kriisi kui võimalusse kasvada ja areneda kellekski enamaks, kui sa varem olid. Kui oled kriisiga toime tulnud, mõtled tagantjärele selle peale, kas sa ise võisid samuti kuidagi probleemi tekkimisele kaasa aidata (Valitseja) ning asud vastavate omadustega endas tegelema (Maag), et mitte uuesti sarnastesse raskustesse sattuda. Kui sa ise kriisiolukorrale kuidagi kaasa ei aidanud, võid sa lihtsalt oma haavad terveks ravida. See aitab sul näha, mida on võimalik olukorrast õppida (Tark). Õppetund võimaldab sul asuda taas elu nautima (Narr) ning eluprotsesse usaldama (Süütu).

Kui üks või mitu nendest arhetüüpidest ei ole meie elus aktiveeritud, jätame samme vahele. Näiteks kui meis ei ole Sõdalast, ei õnnestu meil probleemiga tegelemiseks plaani koostada. Kui meis ei ole Tarka, ei pruugi me olukorrast õppust võtta. Samuti võime väljendada mõnda arhetüüpi varjuna: plaani koostamise asemel piirdume teiste süüdistamisega. Selle asemel et olukorrast õppida, asume endale või teistele hinnanguid andma.

Liikumine läbi kaheteistkümne arhetüüpse staadiumi on arhetüüpne protsess, mis arendab meis hindamatuid oskusi igapäevaeluks.

Rännakustaadiumid

Kangelase rännak jaguneb kolmeks põhietapiks: ettevalmistus, rännak ja naasmine.² *Ettevalmistavas* staadiumis pannakse proovile meie pädevus, julgus, inimlikkus ja ustavus kõrgetele ideaalidele. *Rännakule* asudes lahkume turvalise perekonna või hõimu rüpest ning asume otsingutele, kohates surma, kannatusi ja armastust. Ent mis kõige tähtsam, meie mina transformeerub. Müüdis sümboliseerib seda transformatsiooni sageli varanduse või püha eseme leidmine. Otsirännakult *naastes* saab meist kuningriigi Valitseja ning tänu sellele, et me ise oleme muutunud, transformeerub ka kuningriik. Me peame aga uuestisündide ja uuene-miste jada pidevalt jätkama, sest muidu saavad meist hirmsad türannid, kes klammerduvad dogmaatilisel vanade tõdede külge ja kahjustavad oma kuningriiki. Alati, kui kaotame oma sidususe- ja terviklusetunde või tunneme, et hakkame elu väljakutsetele alla jääma, peame taas otsirännakule asuma.

Ettevalmistus

Esimesed neli arhetüüpi aitavad meil rännakuks valmistuda. Alustame heas usus ning õpime Süütult optimismi ja usaldust. Tagasilöökide järel saavad meist Orvud, kes on pettunud, hüljatud ja elu poolt reedetud – eelkõige reedetud inimeste poolt, kes oleksid pidanud meid aitama. Orb õpetab meile, et peame ise enda eest hoolitsema ja lõpetama teistele lootmise. Orb tunneb end aga nii jõuetu ja abituna, et tema parim strateegia ellujäämiseks on teistega kampa lüüa ja üksteist aidata.

Esimesed neli arhetüüpi aitavad meil rännakuks valmistuda.

Kui meie ellu saabub Sõdalane, siis õpime eesmärke seadma ning nende saavutamiseks strateegiaid välja töötama – strateegiaid, mis eeldavad praktiliselt alati distsipliini ja julgust. Kui Hoolitseja muutub aktiivseks, siis õpime hoolitsema teiste eest ning lõpuks ka iseenda eest.

Need neli omadust – optimism, võime teistega kampa lüüa ja üksteist vastastikku toetada, julgus võidelda enda ja teiste eest ning kaastunne ja hoolivus nii enda kui ka teiste suhtes – on ühiskonnas elamiseks vajalikud põhioskused. Ent kui see on kõik, mis me teeme, siis tunneme peaaegu alati ikkagi rahulolematust – hoolimata sellest, et teame nüüd, mida on tarvis selleks, et olla maailmas moraalne ja edukas.

Rännak

Hakkame igatsema midagi endast ülevamat ning meist saavad Otsijad, kes jahivad seda tabamatut miskit, mis pakuks rahuldust. Kutsele vastates ja rännakule asudes tunneme peagi, et miski on nagu puudu ning põhjustab kannatusi, sest Hävitaja jätab meid ilma paljust, mis tundus varem põhitähtis. Ent kui avastame, et oleme armunud inimestesse, eesmärkidesse, kohtadesse või töösse, lisandub pühitsusele kannatuse kaudu pühitsus Erose ehk Armastaja kaudu. See armastus on nii tugev, et nõuab pühendumist – ja seetõttu ei ole me enam vabad. Varandus, mis meile tänu kohtumisele surma ja armastusega osaks saab, on tõelise mina sünd. Looja aitab meil seda mina avalikult väljendada ja valmistab meid kuningriiki naasmiseks ette. Need neli võimet – püüelda, minna lasta, armastada ja luua – on põhioskused, millele toetudes julgeme lubada oma vanal minal surra, et uus mina saaks sündida. See protsess valmistab meid kuningriiki naasmiseks ja oma elu muutmiseks ette.

Kaksteist arhetüüpi

ARHETÜÜP: **Süütu**

EESMÄRK: olla turvalises paigas

HIRM: hülgamine

REAKTSIOON LOHELE/PROBLEEMILE: eitada probleemi või otsida pääseteed

ÜLESANNE: ustavus, taiplikkus

ANNE/VOORUS: usaldus, optimism

ARHETÜÜP: **Orb**

EESMÄRK: taastada turvalisus

HIRM: ärakasutamine

REAKTSIOON LOHELE/PROBLEEMILE: probleemi ohvriks langemine

ÜLESANNE: vaadelda ja tunnetada kogu valu

ANNE/VOORUS: koostöö, vastastikune sõltuvus, realism

ARHETÜÜP: **Sõdalane**

EESMÄRK: võita

HIRM: nõrkus

REAKTSIOON LOHELE/PROBLEEMILE: hävitada probleem, astuda sellele vastu

ÜLESANNE: võidelda ainult selle eest, mis on tõesti oluline
 ANNE/VOORUS: julgus, distsipliin

ARHETÜÜP: **Hoolitseja**

EESMÄRK: aidata teisi

HIRM: isekus

REAKTSIOON LOHELE/PROBLEEMILE: tegeleda probleemiga või hoolit-
 seda nende eest, keda probleem puudutab

ÜLESANNE: anda, seejuures iseennast ja teisi kahjustamata

ANNE/VOORUS: kaastunne, suuremeelsus

ARHETÜÜP: **Otsija**

EESMÄRK: otsida paremat elu

HIRM: mugandumine

REAKTSIOON LOHELE/PROBLEEMILE: põgeneda probleemi eest

ÜLESANNE: jääda truuks oma tõelisele minale

ANNE/VOORUS: autonoomsus, kõrge eesmärk

ARHETÜÜP: **Armastaja**

EESMÄRK: õndsus

HIRM: armastuse kaotamine

REAKTSIOON LOHELE/PROBLEEMILE: armastada seda

ÜLESANNE: järgneda oma õndsusele

ANNE/VOORUS: kirg, pühendumus

ARHETÜÜP: **Hävitaja**

EESMÄRK: metamorfoos

HIRM: häving

REAKTSIOON LOHELE/PROBLEEMILE: lubada lohel see hävitada

ÜLESANNE: minna lasta

ANNE/VOORUS: alandlikkus

ARHETÜÜP: **Looja**

EESMÄRK: identiteet

HIRM: ebaautentsus

REAKTSIOON LOHELE/PROBLEEMILE: oma probleemi tunnistamine

ÜLESANNE: eneseväljendus, enda aktsepteerimine

ANNE/VOORUS: individuaalsus, kutsumus

ARHETÜÜP: Valitseja

EESMÄRK: kord

HIRM: kaos

REAKTSIOON LOHELE/PROBLEEMILE: leida võimalus probleem konstruktiivselt ära kasutada

ÜLESANNE: võtta oma elu eest täielik vastutus

ANNE/VOORUS: vastutus, enesekontroll

ARHETÜÜP: Maag

EESMÄRK: transformatsioon

HIRM: õel nõidus

REAKTSIOON LOHELE/PROBLEEMILE: transformeerida probleem

ÜLESANNE: saavutada kosmosega kooskõla

ANNE/VOORUS: isiklik jõud

ARHETÜÜP: Tark

EESMÄRK: tõde

HIRM: pettus

REAKTSIOON LOHELE/PROBLEEMILE: ületada probleem

ÜLESANNE: saavutada valgustumine

ANNE/VOORUS: tarkus, kiindumus

ARHETÜÜP: Narr

EESMÄRK: nauding

HIRM: tühi elu

REAKTSIOON LOHELE/PROBLEEMILE: kavaldada probleem üle

ÜLESANNE: usaldada protsessi

ANNE/VOORUS: rõõm, vabadus

Naasmine*Rännaku põhisisu on metamorfoos.*

Naastes taipame, et oleme oma kuningriigi Valitseja. Algul võib kuningriigi seisukord meis pettumust valmistada, ent oma uue tarkuse järgi tegutsedes ja oma sügavamale identiteeditundele truuks jäädes puhkeb jäätmaa õitsele. Kui meie elus aktiveerub Maag, saavutame oskuse nii iseenast kui ka teisi tervendada ja transformeerida ning suudame kuningriiki pidevalt uuendada.

Täielikku rahulolu ja õnne ei saavuta me aga enne, kui mõistame iseenda subjektiivsust. Tark on see, kes aitab meil mõista tõelist tõde. Kui õpime oma subjektiivsust aktsepteerima ning suudame illusioonide ja tühiste soovide vangistusest vabaneda, saavutame kiindumatus seisundi, mis võimaldab meil olla tõeliselt vaba. Seejärel oleme valmis laskma lavale Narri ning õppima elama käesolevas hetkes, homse pärast muretsemata.

Need viimased saavutused – täieliku vastutuse võtmine oma elu eest, enda ja teiste transformeerimine ja tervendamine, kiindumatus ja tööle pühendumine ning võime olla rõõmus ja spontaanne – ongi tasu, mis meid rännaku eest ootab.

Rännaku spiraalne loomus

Õppimise ajal võib küll kujutleda, kuidas kangelane liigub läbi ettevalmistuse, rännaku ja naasmise staadiumi ning kuidas kaksteist arhetüüpi teda järgemööda aitavad, kuid enamasti ei toimu kasvamine muidugi sellisel kindlalt paika pandud lineaarsel viisil. Teejuhid tulevad meie juurde siis, kui nad nii otsustavad (ja kui selleks valmis oleme).

Muster meenutab rohkem spiraali: rännaku viimane staadium, mida iseloomustab Narri arhetüüp, sulandub uuesti esimese arhetüübi ehk Süütuga, kuid varasemast kõrgemal tasandil. Seekord teab Süütu elust juba rohkem. Oma spiraalsel rännakul võime kohata iga arhetüüpi mitu korda ning meile võivad järjest kõrgematel või sügavamatel arengutasemetel saada osaks järjest uued anded ja kingitused. Iga kohtumine jätab hinge oma jälje, mis toimib nagu võrk või tugi. Kui kogeme realsust – ja meil on selle realsuse hoidmiseks olemas vastav võrk või tugi –, siis suudame selle kogemuse kinni püüda ja sellele tähenduse omistada. Arhetüübid, mida me ei ole veel kogenud, on justkui augud võrgus; kogemused, mida me ei mõista või suudame mõista üksnes vähesel määral, libisevad lihtsalt läbi võrgu.³